

AR-GE ÇALIŞMALARININ OKULLAR ÜZERİNE ETKİSİNİN ERASMUS+ PROJELERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet BAŞARAN^{*}, Sinem KUMRU^{**}, Derya ACAR^{***}, Fatma KAYIKLIK^{****}, Ömer Faruk
VURAL^{*****}

Makale Geliş Tarihi: 04.08.2021

Makale Kabul Tarihi: 20.12.2021

Özet

Erasmus+ değişim programları kültürel alışverişi ve kültürel hareketliliği sağlayan, birçok yönden katılımcılara yarar sağlayan projelerdendir. Araştırmada Milli Eğitim Müdürlükleri AR-GE birimleri tarafından yürütülen Erasmus+ projelerinin okullar üzerine etkisinin incelenip değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma Ankara, Gaziantep, Mersin ve Osmaniye illerinde farklı branşlarda görev yapan 12 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular yöneltilmiştir. Elde edilen cevaplara göre kod ve temalar çıkarılmıştır ve veri analizine gidilmiştir. Araştırmada verilerin analizi için betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucuna göre Erasmus+ değişim programlarına katılan öğrenci ve öğretmenlerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerine önemli katkılar sağladığı, eğitim ortamında teknoloji kullanımını artırdığı ve tüm katılımcıların uygun koşullar olduğunda tekrar projelerde yer almak istediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erasmus+, akademik gelişim, kişisel gelişim

EVALUATION OF THE IMPACT OF R&D STUDIES ON SCHOOLS IN THE CONTEXT OF ERASMUS+ PROJECTS

Abstract

Erasmus+ exchange programs provide cultural exchange and mobility and benefit the participants in many ways. The research aims to examine and evaluate the effects of Erasmus+ projects carried out by the R&D units of the National Education Directorates on schools. The research was carried out with 12 teachers working in different

* Dr. Öğr. Üye, Gaziantep Üniversitesi, mehmetbasaran@outlook.com, ORCID: 0000-0003-1871-520X

** Öğretmen, MEB, sinemis-17-@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1087-2641

*** Öğretmen, MEB, deryaacarr6@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0682-3895

**** Öğretmen, MEB, fkayiklik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7591-8498

***** Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, omervural@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1520-3762

Ankara, Gaziantep, Mersin, and Osmaniye provinces. The semi-structured interview form prepared by the researchers was asked to the teachers. According to the answers obtained, codes and themes were extracted, and data analysis was carried out. A descriptive analysis technique was used to analyze the data in the research. In terms of validity and reliability, attention was paid to the issues in qualitative research, and the Miles & Huberman reliability formula was used. According to the results obtained, it has been revealed that the reliability is high. According to the results of the research, it has been seen those students and teacher participating in Erasmus + exchange programs make significant contributions to both their academic and personal development, increase the use of technology in the educational environment, and all participants want to take part in projects again when appropriate conditions are available.

Keywords: Erasmus+, academic development, self-improvement

1. GİRİŞ

Günümüzde dünya hızlı bir şekilde bilgi üretmeye, üretilen bilgileri sorgulamaya, yaratıcı düşünme faaliyetlerinde bulunmaya, bilginin araştırması ve geliştirilmesinde yeni adımlar atmaya devam etmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda teknolojinin de gelişmesi ve eğitim, endüstri, havacılık, sanayi gibi önemli alanlarda sahip olunan bilginin gücü ülkelerin stratejik olarak araştırmalara verdiği önemi artırmıştır.

Eğitim 21. yüzyılda ülkelerin hedeflerine ulaşmak için sürdürülen uğraşlarda önemini korumaktadır. Bir taraftan bireylerin gelişimine katkıda bulunurken diğer taraftan ülkelerin ekonomik, bilimsel, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağlamaktadır. Türkiye eğitime her zaman olduğundan daha fazla önem vermek zorundadır (Gedikoğlu, 2005). Bilginin olmazsa olmaz haline geldiği 21. yüzyılda ülkeler gelişmiş ülke olabilmek için teknolojiye sahip olmak istemişlerdir. Bu amaçla oluşturulan teknoloji politikaları incelendiğinde en önemli noktalardan birinin eğitim olduğu görülmektedir. Çünkü eğitim belirlenen politikaların hayata geçirilebilmesi için eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesine, Ar-Ge vb. faaliyetler için gerekli altyapı oluşturularak beyin gücünün yerinde kullanılmasına imkân sağlamaktadır (Bayazıt & Seferoğlu, 2009).

17.yüzyılın başlarında Francis Bacon'un dediği gibi "Bilgi güç kaynağıdır" sözü ile bilim ve yenilikçi yaklaşımların insanlığa etkisi önem kazanmıştır. Ülkeler arasındaki rekabet bilgiye yatırım yapmaktan geçmektedir. Ar-Ge süreçleri ve özgün çalışmalar bilgi ve teknolojik yatırımlara katkı sağlamaktadır (Bilici, 2018). Eğitim de politik olarak stratejik ve önemli bir yatırımdır fakat alınan kararların etkileri ancak uzun zamanda kendini göstereceğinden yeteri kadar ilgi görmemiş, araştırmalar için gereken önem verilmemiş, hükümet bütçelerinde gerekli payı alamamıştır. Bilginin önemli bir güç olduğu günümüzde bilgi üretimine üstün bir katkı sağlayan Ar-Ge'ye de verilen önem artmıştır. Ülkelerin Ar-Ge için ayırdıkları bütçe, üretilen yeni projeler, alınan patentler, Ar-Ge alanında çalışan kişi sayısı ülkelerin bilgi ve teknoloji alanındaki gelişimini gösterir (Kara & Kasmaliev, 2016). Bilgi ve teknoloji alanındaki gelişim ve ilerlemeler aynı zamanda ülkelerin ekonomik gelişimiyle de ilişkilidir. Teknolojinin tarım, sanayi, silah, havacılık, eğitim gibi önemli yatırım alanlarındaki etkinliği bilgi ve teknolojiyi ülkelerin sosyoekonomik düzeylerinin değişiminde yadsınamaz bir etken haline getirmiştir (Fagerberg,1997).

Gençleri, iyi üretici ve iyi tüketici olarak yetiştirmek eğitim sisteminin ekonomik işlevlerindedir. Buna karşılık rejimin gerektirdiği insanı yetiştirmek ise bireylerin politik bilinci kazanmalarını sağlamada eğitimin politik işlevi olarak gösterilmektedir (Balcı, 2000). Küreselleşme ile artık eğitim programları da değişme sürecine girmekte, gençleri hayat boyu öğrenmeye teşvik etmekte, yeni gelişmelere adapte etmeye çalışmaktadır (Özmete, 2008).

Küresel bir köy haline gelen dünyada dünyanın farklı yerlerindeki gençler hem rekabet etme olanağı bulmakta hem de iş birliği halinde çalışma fırsatı bulabilmektedir. Ülke gençliğinin bu dünyada kendini gösterebilmesi ise eğitimde kalitenin artırılması ile mümkündür (Hasdemir & Çalikoğlu, 2011). Aynı zamanda kültürlerarası değişim ile bireyler farklı kültürel ortamlarda bulunmakta, insani gelişim süreci iç içe geçmektedir (Gu, 2009). Bu yeni toplum yapılan ekonomik çalışmalar için yeni ve değişik bir ortam yaratmaktadır (Erkan, 2000). “Türkiye, 2002 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programları Katılım Çerçeve Antlaşması’ni imzalamış, AB’de uzun yıllardır yürütülen Eğitim ve Gençlik Programlarına katılmıştır. Bu programları yürütmek üzere önce Devlet Planlama Teşkilatına bağlı olarak 2003 yılında Türkiye Ulusal Ajansı kurulmuş ve daha sonra Türkiye programlara tam üye olarak dahil olmuştur. AB Eğitim ve Gençlik Programlarında, meslekî eğitim programları için Leonardo Da Vinci, genel eğitim programları için de Sokrates ve Comenius isimlerini kullanarak çalışmalar yürütülmüştür. Bu programlar 2014 yılından itibaren Erasmus+ ismini almıştır” (Avrupa Birliği Bakanlığı, 2003).

“AB 2020” ve özelinde “Gençlik Hamlesi”, temelde kaliteli bir topluma; katılımcı ve istihdam edilebilirliği yüksek, kendini rahat ifade edebilen, bilgi okur-yazarlığı üst seviyede gençlerden oluşan bir topluluğa ulaşmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Avrupa’ nın sosyal ve insanî yönden gelişimini desteklemek ve katkıda bulunmak Erasmus+ programının amaçlarından. Erasmus+ projelerinin her biri eğitim öğretim sistemlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi genel amacına ulaşmada birer basamaktır (Avrupa Komisyonu, 2018). Erasmus+ projeleri AB’nin desteklediği hibe programlarıdır ve eğitim, gençlik, spor alanlarını kapsamaktadır. Gençlerin profesyonel gelişimlerine katkı sağlamakla birlikte kurumlar arasındaki iş birliğine de yararlı olmaktadır.

Erasmus programı farklı kültüre ve dile sahip pek çok insanın birbiriyle etkileşime geçmesini sağlayan ve bu etkileşim sayesinde kültürleşmeye de katkı sağlayan bir programdır. Farklı coğrafyalarda yaşayan insanları eğitim hayatlarında ortak bir paydada buluştururken kişilerin birbirlerinden ve program aracılığı ile gittikleri ülkelerin kültürlerinden yeni öğrenmeler gerçekleştirmelerine yol açar. Erasmus Programının kişiler üzerinde sosyal ve kültürel çeşitliliğin tanınması, farklı kültürlerin olumlu yönlerinin alınması, yabancı dilde olgunluk, girişimciliğin gelişmesi, kişisel mesleki gelişimde bir basamak üste çıkılması, beceri ve yeteneklerin daha iyi tanınması ve geliştirilmesi, iş hayatında daha avantajlı olma ve buna bağlı motivasyon artışı gibi etkileri olması beklenir. Erasmus programının kişiler üzerindeki etkilerinin yanı sıra sistem üzerinde de eğitim öğretim projelerine verilen önemin artması, eğitim kalitesinin yükselmesi, yabancı dil pratiğinin artması ve buna bağlı olarak uluslararası iş dünyasında aktif rol oynanması, AB ülkelerindeki eğitim çalışmalarından haberdar olunması ve ülkemizdeki eğitim öğretim projelerine katkıda bulunması, eğitim, istihdam, ekonomi gibi önemli alanlara katkı sağlaması, teknolojik gelişmeler ışığında her

kademe için erişilebilir açık eğitim kaynaklarının kullanımını artırması, kurum ve kuruluşlar arasında eğitim alanında uluslararası işbirliğini artırması beklenmektedir (Hatisaru, 2017).

En faydalı yatırım insana yapılan yatırımdır. Erasmus projelerinde görev alan öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin yanı sıra aynı zamanda kültür ve görgü düzeyleri de yüksek olmalıdır (Oğuz, Oktay ve Ayhan, 2010). Erasmus programı hem aktif katılımcılara hem de kurum ve kuruluşlara çok sayıda fayda sağlamaktadır. Kısa dönemde katılımcıların sosyal ve bilişsel gelişimine katkıda bulunacağı gibi uzun dönemde kurum ve kuruluşların üzerinde daha yaratıcı ve yenilikçi düşünme, çağın gereklerine uygun projeler geliştirme ve yürütme, daha profesyonel bir çalışma biçimi benimseme, çalışma kapasitesini artırma ve gelişmiş ülkelerin seviyesinde çalışmayla ilgili olumlu katkılar sağlaması beklenmektedir (Hatisaru, 2017).

Milli Eğitim Müdürlükleri Ar-Ge birimi bünyesinde devam eden Erasmus+ faaliyeti kapsamında okul eğitimi alanında yapılan çalışmalardan birkaçı; stratejik ortaklıklar, yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi ve okullar arasında ortak konularda iş birliğine yönelik projelerdir (Avrupa Birliği ve Gençlik programları Merkezi Başkanlığı, 2020). Yapılan bu projeler okul temelinde değerlendirildiğinde öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerinde kendilerini ifade edebilme özgüveni, takım ruhunu temel alan çalışmalar yapabilme kabiliyeti, öğrencilere yenilikçi ve yaratıcı ürünler ortaya koymalarına fırsat vermesi, katılımcılara hem kendi ülkelerinin hem de ortaklık yapılan ülkelerin kültürlerini daha iyi öğrenme ve araştırma imkanı vermesi, öğrenci, öğretmen ve yöneticiler arasındaki ilişkiyi güçlendirmesi hedeflerine ulaşması beklenmektedir (Dilekli, 2008; Aydoğan & Şahin, 2006; Bahadır, 2007; Acir, 2008; Erdoğan, 2009).

Alan yazında, genelde AB projeleri özelde Erasmus projeleriyle ilgili ülkemizde yapılmış araştırmalar incelendiğinde, çoğunlukla yükseköğretim kademesinde çalışmaların var olduğu, eğitim öğretimin diğer kademelerindeki çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmalar daha çok, proje süreçlerini, projelerin değişkenlerle ilişkisini, projelere yönelik katılımcı görüşlerini kapsamakta ve bu yönde ölçekler geliştirdikleri görülmektedir. (Bahadır, 2007; Tümen, 2008; Ültay, 2010) Bu araştırma Erasmus projelerinin okullar ve öğrenciler üzerine etkilerini görüşme yoluyla inceleyerek, bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

Bu araştırmamızda Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge birimi tarafından uygulamaya konulan projeler incelenecek, bizim çalışmamıza katkı sağlayacak ayrıca bizim çalışmamız da daha sonraki çalışmalara katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Müdürlükleri Ar-Ge birimi kapsamında Erasmus+ değişim programı ile yurt dışına giden idareci, öğretmen ve öğrencilerin durum tespitleri yapılarak bunların okullardaki dil yeterliliği, kişisel gelişimleri ve kariyer planlamalarında ne gibi değişiklikler yaptığının tespitinin yapılması ve geleceğe yönelik programların yapılmasına katkı sağlanmasıdır.

Araştırmanın temel amacına uygun olarak araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir;

1. Milli Eğitim Müdürlükleri Ar-Ge birimleri tarafından yürütülen Erasmus+ projelerinin okullar üzerine etkileri hakkındaki düşünceler nelerdir?

2.Erasmus+ projelerinin okulların kısa dönem ve uzun dönem amaçları üzerine etkileri hakkındaki düşünceler nelerdir?

3.Erasmus+ projeleri proje koordinatörleri, okul yöneticileri ve öğrencilere akademik/mesleki anlamda ne gibi katkılar sunmaktadır?

4.Erasmus+ projeleri proje koordinatörleri, okul yöneticileri ve öğrencilere kültürel ve sosyal gelişim anlamında neler kazandırmaktadır?

5.Erasmus+ projeleri araştırma geliştirme bağlamında incelendiğinde neler söylenebilir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada Milli Eğitim Müdürlükleri Ar-Ge birimleri tarafından yürütülen Erasmus+ projelerinin okullar, idareciler, öğretmenler ve öğrenciler açısından etkilerine yönelik düşünceler incelenmiş ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda araştırmacı daha esnek olabilir, elde edilen bilgilere göre araştırma sürecini yeniden şekillendirebilir (Yıldırım, 1999). Araştırmada veriler 12 öğretmen ile nitel araştırma desenlerinden durum çalışması bağlamında gerçekleştirilmiştir. Buna göre durum çalışmalarında araştırılan konuya herhangi bir müdahale olmadan konu kendi doğal ortamında incelenir ve az kişiden bilgi edinilir ve sonrasında derinlemesine incelenerek araştırma yürütülür (Aytaçlı, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Ankara, Gaziantep, Mersin ve Osmaniye illerindeki farklı okul kademelerinde görev yapan farklı branşlardaki 12 öğretmenle yürütülmüştür. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesine göre seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme; oluşturulan örnekleme çalışılan problem durumuna farklı taraf olabilecek kişilerin seçilerek çeşitliliği maksimum düzeyde göstermeyi amaçlamaktadır. Bu çeşitlilik çalışılan problemin farklı boyutlarını görmeyi sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın katılımcıları, farklı okul düzeylerinde ve farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerden seçilerek bu çeşitliliği sağlamak amaçlanmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Tablolar aşağıdaki şekilde eklenmelidir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Branş	Öğrenim Durumu	Görev Süresi	Okul Düzeyi
Ö1	Erkek	50	Teknoloji Tasarım	Lisans	21 ve daha fazla	Ortaokul
Ö2	Kadın	30	İngilizce	Lisans	6-10	Ortaokul
Ö3	Erkek	27	Bilişim Teknolojileri	Lisans	0-5	Ortaokul
Ö4	Kadın	27	Müzik	Lisans	0-5	Ortaokul
Ö5	Kadın	39	Okul Öncesi	Lisans	11-15	Okul öncesi
Ö6	Kadın	29	Çocuk Gelişimi- Okul Öncesi	Lisans	6-10	Okul öncesi

Ö7	Kadın	34	Okul Öncesi	Lisans	11-15	Okul öncesi
Ö8	Kadın	30	Okul Öncesi	Lisans	6-10	Okul öncesi
Ö9	Kadın	38	İngilizce	Lisans	0-5	Lise
Ö10	Kadın	31	Bilişim Teknolojileri	Lisans	6-10	Lise
Ö11	Erkek	35	Bilişim Teknolojileri	Lisans	6-10	Lise
Ö12	Kadın	38	Meslek Dersi Öğretmeni	Lisans	6-10	Lise

2.3. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik; inandırıcılık, tutarlılık, aktarılabirlik ve teyit edilebilirlik kavramları ile sağlanmaktadır (Denzin & Lincoln, 1994). Yine Yıldırım ve Şimşek'e göre (2018) araştırmaların bilimsel olarak kabul görebilmeleri için araştırma süreç ve sonuçlarının açık, tutarlı ve başka araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olması gerekir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar kodlara ayrılmıştır ve araştırmacılar tarafından tablolştırılmıştır. Daha sonra çalışmanın inandırıcılığını sağlamak amacıyla eğitim alanında 3 uzman görüşüne başvurulmuştur. Veriler değerlendirilirken farklı araştırmacıların da görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan gönüllü öğretmenler sayesinde araştırmanın güvenilirliği artmıştır. Araştırmanın doğrulanabilirliğini sağlamak için araştırmaya katılanlardan elde edilen veriler kayıt altına alınmıştır ve katılımcılar tarafından incelenmiştir. Araştırmanın geçerliliği için katılımcıların teyidi, uzman görüşleri, farklı araştırmacıların görüşlerini almak, kayıttan önce katılımcıları tanıtmak ve araştırmacıların önyargı gibi araştırmanın geçerliliğini sarsacak durumlardan uzak durması gibi yaklaşımlardan yararlanılmıştır. Yapılan analizleri son halini Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği formül ile almıştır (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı). Araştırmacılar arasında uyum güvenilirliği 0,806 olarak bulunmuştur. Elde edilen güvenilirlik değeri yapılan bilimsel çalışmalara uygun bir değerdir (Miles & Huberman, 1994). Araştırmacılar elde ettikleri analizleri uzman görüşüne sunmuştur. Uzman görüşüne sunulması çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, belirlenen bir konu hakkında derinlemesine soru sorarak cevap yeterli gelmediğinde veya açıkça belirtilmediğinde tekrar soru sorarak cevabı daha net hale getirdiğinden araştırmacılar tarafından avantajlı bulunan yöntemdir (Çepni, 2009). Bu araştırmada, görüşme soruları araştırmacılar tarafından sekiz soru olarak hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun sorularının son hali tekrar üç alan eğitimi uzmanı tarafından incelenmiştir. Görüşme formu, farklı branştaki ilkökul, ortaokul ve lisede görev yapan 12 idareci ve öğretmene uygun oldukları bir zaman diliminde uygulanmıştır. Görüşme formu, her bir katılımcı ile yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde veriler önceden belirlenen temalar altına yerleştirilirken, içerik analizinde veriden kodlara ait alt tema ve temalar çıkarılır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Katılımcılara yöneltilen görüşme soruları ses kaydına alınmıştır, yazılı metne dönüştürülmüş ve yeniden okunmuştur, verilerin son haline araştırma problemine uygun olmayan bölümler

çıkarılarak ulaşılmıştır. Daha sonra araştırmacılar kod ve temalar oluşturmuştur ve bu kod ve temalar üç araştırmacı tarafından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonunda araştırmacılar fikir ayrılığı ve fikir birliğine vardığı noktaları belirlemişlerdir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Erasmus+ projelerine katılan öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin Erasmus+ projesinin okulunuza sağladığı katkılarla ilgili elde edilen veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Erasmus+ projesinin okullara sağladığı katkılar

Tema 1: Erasmus+ projesinin okullara sağladığı katkılar		
Kodlar	Frekans- Öğretmenin Kodu	Alıntı
Okulun il ve ilçede dikkat çekmesi	(3)- Ö2, Ö9, Ö10	Ö2- “Okulumuz dezavantajlı bir bölgede olduğu için ilçe ve ilden büyük bir dikkat çekti.” Ö10- “Yapılan projelerle okulumuz dikkat çekti ve arkadaş ortamlarında konuşulan bir konu oldu”
Okulun prestij kazanması	(6)-Ö2, Ö6, Ö8, Ö11, Ö12, Ö10	Ö2- “Okulumuz biraz prestij kazandı.”
Öğretmen ve idarecilerin tekrar proje yapmaya istekli oluşu	(7)-Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11	Ö1- “İdaremiz genel olarak içe kapalıyken şimdi her yıl kaç proje yapıyorsunuz diye soruyor.”
Okul idaresinin yönetim anlayışına katkı sağlama	(2)-Ö1, Ö4	Ö1- “Yönetimsel olarak okul idaremiz ciddi anlamda değişti.”
Fiziki imkanları iyileştirme	(2)-Ö1, Ö3	Ö3- “Biz de kendi okulumuzda hemen bir yazılım kulübü kurduk, bilgisayar laboratuvarımızı olabildiğince öğrencinin dersi en iyi anlayacağı şekilde dizayn ettik.”
Uluslararası başka bir ağa dahil olma	(3)-Ö1, Ö10, Ö11	Ö1- “Erasmusun okulumuza en önemli katkısı belki de başka bir ağa dahil olmak.”
Dil gelişimi	(6)-Ö1, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö4- “Dil anlamında okula ciddi anlamda çok katkı sağladı.”
Öğretmen ve öğrencilerin farkındalığını artırma	(3)-Ö1, Ö11, Ö12	Ö1- “Çevre projesi yürütmekten kaynaklı özellikle öğretmenlerin ve öğrencilerin farkındalığı fazlasıyla arttı.” Ö11- “Öğrencilerde farkındalık kazandırması çok güzel ve bu birbirlerini etkileyerek daha çok öğrencinin projelere katılımını sağlıyor.”
Öğrencilerin ilerlemek istediği alanla ilgili öngörü oluşturma	(1)-Ö3	Ö3- “Her bir çocuğun hangi konuda ilerlemek istediğini seçip bu konuda ilerlemesi konusunda ona bir öngörü oluşturunca.”
Yurt dışındaki okulların eğitim etkinliklerini örnek alma	(3)-Ö3, Ö4, Ö9, Ö10	Ö3- “Yazılım seminerleri yazılım konuşmaları yazılım kulüpleri ve yazılım konusunda yapılmış bir sürü etkinlik bizi çok açışcasıyetkiledi ve bizim onları örnek almamızı sağladı.”
Farklı kültürleri tanıma	(6)-Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö5- “Farklı ülkelerden gelen insanlar vardı, gözlemlediler.”
Okullar arası farklılıkları gözlemleyebilme	(1)-Ö5	Ö5- “Sınıflar farklıydı, mesela bizim sınıflarımızda lavabo ve mutfak olayı yok, sınıfın içerisinde hepsi içindeydi.”
Okul etkinliklerini karşılaştırma imkânı vermesi	(5)-Ö5, Ö8, Ö7, Ö11, Ö12	Ö7- “Kendi kültürel değerlerimizi sınıf ortamına yansıtmayı planladık.”
Okula gelen öğrenci sayısının artması	(4)-Ö6, Ö8, Ö9, Ö11	Ö6 – “Okul daha çok ilgi gördü, kayıtlar arttı.”
Kültürel değerlere sınıf etkinliklerinde yer vermek	(2)-Ö7, Ö12	Ö7- “Ekip kurduk ve güzel dönütler aldık”
Okul kültürleri arasında etkileşim	(1)-Ö8	Ö8- “Proje okulları arasında kültürel alışveriş oldu ve farklı kültürlerin nasıl özellikleri olduğu öğrenildi.”
Velilerden olumlu dönütler alınması	(1)-Ö7	Ö7- “Kendi kültürel etkinliklerimizi sınıf ortamına yansıtabilmeyi başardık, velilerden olumlu dönütler aldık”

Tema 1’de katılımcılar Erasmus+ projesinin okullara sağladığı katkılar konusunda görüş bildirmişlerdir. Tablo 2 incelendiğinde okulun il ve ilçede dikkat çektiği ve prestij kazandığı görülmüştür. Özellikle dezavantajlı bölgelerdeki okulların şartları göz önünde bulundurulduğunda Erasmus+ projesi okulun dikkat çekmesine katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda yönetici, öğretmen ve öğrencilerin içinde buldukları şartlara rağmen kazandıkları başarı onlarda büyük bir motivasyon sağlamıştır. Katılımcılardan Ö2 “Okulumuz dezavantajlı bir bölgede olduğu için ilçe ve ilden büyük bir dikkat çekti.” şeklinde görüş bildirmiştir. Erasmus projesinin uygulandığı okullarda görev yapan öğretmen ve idarecilerin projeye tekrar katılma konusunda istekli oldukları görülmüştür. Katılımcılardan Ö1 “İdaremiz genel olarak içe kapalıyken şimdi her yıl kaç proje yapıyorsunuz diye soruyor.” ifadesiyle bu durumu belirtmiştir. Tablo incelendiğinde Erasmus+ projesinin okullar üzerinde öğrencilerin ilerlemek istedikleri hedefleri belirlemesi, öğretmen ve öğrencilerde farkındalık oluşturması, dil gelişimine katkıda bulunması, okul idaresinin yönetsel anlayışına katkıda bulunması, okul kültürleri arasında etkileşim gibi etkileri olduğu görülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerdeki farkındalık artışını katılımcılardan Ö1 “Çevre projesi yürütmekten kaynaklı özellikle öğretmenlerin ve öğrencilerin farkındalığı fazlasıyla arttı.” şeklinde ifade etmiştir. Öğrencilerin kişisel gelişimleri üzerinde katkıları olduğu gibi okulun tanınması ve okula gelen öğrenci sayısında artış, projenin veliler tarafından olumlu karşılanması gibi etkileri de Erasmus+ projesinin okullar üzerine etkileri arasındadır.

Öğretmenlerin “Erasmus+ projesinin okulunuzun kısa dönem ve uzun dönem amaçları üzerine etkileri nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları cevaplardan oluşan tema ve kodlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. Erasmus+ projesinin kısa dönem ve uzun dönem amaçları

Tema 2: Erasmus+ projesinin okulların kısa dönem ve uzun dönem amaçları üzerine etkileri

Kodlar	Frekans- Öğretmenin Kodu	Alıntı
İlgi oluşturmaları	(3)-Ö2, Ö9, Ö10	Ö2- “Projenin olabildiğini görünce yavaş yavaş onlar da yapmaya başladı bu proje neymiş bana soru sormaya başladılar, idarem de öyle.”
Toplantılar düzenleme	(2)-Ö2, Ö11	Ö2- “Ben kendim öğretmenleri toplantılar düzenledim kısa dönem içerisinde bunu söyleyebilirim.”
Web2.0 araçlarının kullanımını öğrenmesi	(4)-Ö2, Ö9, Ö10, Ö11	Ö2- “Öğretmenlerimiz ve Web2.0 araçlarını tanıdılar öğrendiler.” Ö11- “Web 2 araçlarını kullanmayı öğrenmem ve derslerde etkileşimin artması öğrenmeye katkı sağladı”
Erasmus projesi yazmaya teşvik etme	(4)-Ö2, Ö4, Ö11, Ö12	Ö4- “Öğretmenlerimiz tekrar proje yazma konusunda çok istekliler.” Ö12- “proje yazma konusunda beni araştırmaya istekli hale getirdi”
Yapılan proje sayısını artırma	(3)-Ö1, Ö4, Ö9	Ö4- “Öncelikli hedeflerimizden biri de proje sayısını artırmak.”
Yeni proje türleri üretme	(3)-Ö1, Ö12	Ö1- “Gidip geldiğimiz ülkelerdeki çalışmalarını görüp farklı proje türlerini görüp ek çalışmaların yapılmasına da imkân sağlıyor.”

Eğitim yöntem ve tekniklerinin gelişimine katkı sağlama	(3)-Ö1, Ö9, Ö12	Ö1- “Yeni projelerin kurgulanması ve Avrupalılaşıma ve eğitim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi anlamında okulun uzun ve kısa vadeli hedefleri üzerinde olumlu etkisi var.” Ö9- “Yeni projeler üzerinde araştırma yapma eğitim yöntemlerinde gelişme konularında pozitif katkısı oldu”
Öğrencilerin yazılıma olan ilgilerini artırma	(1)-Ö3	Ö3- “Öğrencilerin yazılım kulüplerine, yazılım etkinliklerine birlikte katıldığımız yazılım seminerlerine, internetten takip ettiğimiz yazılımcı konuşmalarına ilgilerini arttırmak oldu diyebiliriz.”
Yazılım kulübü kurma ve ileriye taşıma	(1)-Ö3	Ö3- “Kısa dönem hedef olarak bu kulübün kurulması diyebiliriz ve uzun dönem hedefi olarak da bu kulübü daha da ileriye götürüp yazılım konusunda belli başlı başarılar kazanmayı da hedef olarak görüyoruz.”
Avrupa kalite etiketini çoğaltma	(2)-Ö1, Ö11	Ö1- “Özellikle e twinning okulu olmak istiyorsanız uzun dönemde proje sayısını artırmak, öğretmen sayısını artırmak, ulusal ve Avrupa Kalite Etiketini çoğaltmak gibi uzun dönemli hedefleri vardır.”
Gözlemlenen çalışmaların sınıf içinde uygulanması	(6)-Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12	Ö6- “Gördüğüm sanat etkinliklerini uygulama fırsatı buldum.”
Gözlemlenen çalışmaların okullarda uygulanmasının zorluğu	(2)-Ö5, Ö8	Ö8- “Gözlemlenen etkinliklerden mesela bahçe etkinliklerini uygulamam zordu okulda yeterli alan yoktu.”
Model okul olma	(1)-Ö6	Ö6- “Okulumuzun amacı model okul olmaydı ona büyük katkı sağladı.”
Okulların fiziki imkânlarının ve eğitim çalışmalarının karşılaştırılması	(6)-Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12	Ö6- “Sınıfta yatakları vardı çocukların farklı olarak fiziksel yönden.”
Öğrenci davranışlarının eğitim ortamı ile ilişkisi	(4)-Ö5, Ö8, Ö9, Ö12	Ö5- “Okul bahçesi çok genişti, yeşillik vardı ve bunun etkisi ile çoksakindi belki de.” Ö8- “Gittiğim ülkedeki okulun fiziksel ortamı doğa ile iç içeydi ve bu sakin ve huzurlu ortam öğrenci davranışlarına da yansımıştı.”

Tablo 3’te katılımcıların Erasmus+ projesinin okulların kısa dönem ve uzun dönem amaçları üzerine etkileri temasına verdikleri cevaplar görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde yazılan proje sayısını artırma, projeye katılan öğretmen ve öğrenci sayısını artırma, yeni proje türleri üretme, gözlemlenen çalışmaların sınıf içinde uygulanması, model okul olmada katkı, kısa dönemde planlama şeması oluşturulması, okulların fiziki imkânlarının ve eğitim çalışmalarının karşılaştırılması, eğitim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi, Avrupa Kalite Etiketini artırma gibi kısa dönem ve uzun dönem hedeflerin olduğu görülmektedir. Özellikle öğretmen ve idarecilerin Erasmus projesine tekrar katılma konusunda gösterdikleri ilgiyi katılımcılardan Ö2 “Projenin olabildiğini görünce yavaş yavaş onlar da yapmaya başladı bu proje neymiş bana soru sormaya başladılar, idarem de öyle.” şeklinde ifade etmiştir. Erasmus projesinin okulların kısa ve uzun dönem amaçları üzerine etkilerini katılımcılardan Ö1 “Yeni projelerin kurgulanması ve Avrupalılaşıma ve eğitim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi anlamında okulun uzun ve kısa vadeli hedefleri üzerinde olumlu etkisi var.” şeklinde ifade etmiştir. Bunların yanı sıra öğretmen ve öğrencilerin Web2.0 araçlarını kullanabilmesi, yazılım alanına olan ilgilerini artırma gibi hedeflerin de olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yazılım alanına olan ilgilerini artırma hedefini katılımcılardan Ö3 “Öğrencilerin yazılım kulüplerine, yazılım etkinliklerine

birlikte katıldığımız yazılım seminerlerine, internetten takip ettiğimiz yazılımcı konuşmalarına ilgilerini arttırmak oldu diyebiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin “Erasmus+ projesinin akademik / mesleki gelişiminize katkıları oldu mu? Nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları cevaplardan oluşan tema ve kodlar tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. Erasmus+ projesinin akademik / mesleki gelişiminize katkıları

Tema 3: Erasmus+ projesinin akademik ve mesleki gelişime katkıları		
Kodlar	Frekans-Öğretmenin Kodu	Alıntı
Proje uygulama ve yürütme sürecinin öğrenilmesi	(5)-Ö2, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11	Ö2- “Proje yürütme sürecini görmüş oldum. Web2.0 araçlarını öğrenmeden ziyade proje uygulaması nasıl uygulanır bunu görmüş oldum.”
Web2.0 araçlarını derslerde aktif kullanabilme	(2)-Ö2, Ö12	Ö2- “Web2.0 araçlarını hiç bilmiyorlardı bu şekildederslerinde kullanmaya başladılar.”
Dijital içerik oluşturma	(2)-Ö1, Ö12	Ö1- “En son yürütmeye çalıştığımız proje içerisinde dijital içerikler oluşturmaya başladık 2018 yılında.”
Dil gelişimi	(10)-Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö6 – “Evet, İngilizce öğrenme isteği oluştu.” Ö9- “Dil gelişimine katkısı oldu ve ingilizceye olan ilgilim devamlı hale geldi”
Yurt dışı ortaklarıyla iş birliği yapın onların etkinliklerinden yararlanma	(3)-Ö3, Ö5, Ö9	Ö3 – “Oradaki bir öğretmenle sürekli internet üzerinden Python yazılımı hakkında bilgi alışverişi yapıyoruz.”
Proje Yazma İsteği	(3)-Ö1, Ö6, Ö8	Ö6- “Proje yazma isteği doğdu bu projeye katıldıktan sonra.”
İngilizceyi aktif kullanabilme	(1)-Ö2	Ö2- “İngilizceyi aktif kullanabildim.”
Öğretmen yaklaşımlarının çocuklara ve aileye etkisi	(1)-Ö7	Ö7- “Çocukları daha özgüvenli yetiştirdiklerini ve bunu aileye de aşıladıklarını gözlemledim.”

Tablo 4’e göre Erasmus+ projesinin akademik ve mesleki gelişime olan katkıları katılımcı görüşlerine göre kategorize edilmiştir. Öğretmenler genel olarak Erasmus+ projelerinin dil gelişimi üzerindeki etkisi üzerinde durmuşlardır. Dil gelişimine olumlu katkı sağladığı, dil gelişimi konusunda yetersiz olan öğretmenlerin bu konu üzerinde ilerlemekaydetme konusunda çalışmalarla yöneldiği, özellikle İngilizce öğrenme noktasında istek oluştuğu görülmektedir. Ö6 “Evet İngilizce öğrenme isteği oluştu.” diye görüş belirtmiştir. Ö8 “Projeye katılmak oldukça keyifliydi, ama İngilizce konusunda yetersiz olduğumu, eğer daha iyi olursa bundan sonraki projelerde daha rahat olacağımı farkettim ve bu konuda kendimi geliştirmeye yöneldim.” demiştir. Yapılan görüşmelerde genel olarak yabancı dil konusunda eksiklikler olduğu, bu projede yer alan öğretmenlerin özellikle yabancı dile ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Çünkü özellikle proje aşamalarında yabancı dil bilgisine sahip olmanın projede etkililiği arttırdığı düşünülmektedir. Proje kapsamında gidilen ülkelerde de yeterli olabilmek için yabancı dil özellikle de İngilizce bilmenin çalışmalara daha çok katkı sağlayacağı görülmüştür. Ayrıca Erasmus projesine katılan öğretmenler tarafından proje yürütme ve uygulama sürecinin öğrenildiği, bu durumun ise akademik ve mesleki gelişime katkısı olduğu görülmüştür. Ö2 “Proje yürütme sürecini görmüş oldum. Web2.0 araçlarını öğrenmeden ziyade proje uygulaması nasıl uygulanır

bunu görmüş oldum.” diyerek bu durumu açıklamıştır. Ayrıca proje kapsamında çalışılan okullar, yurtdışı ortaklarıyla iş birliği yapıp onların etkinliklerinden yararlanmak ve bu etkinlikleri kendi sınıf ortamlarında kullanmak öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Örneğin Ö3 “*Oradaki bir öğretmenle sürekli internet üzerinden Phyon yazılımı hakkında bilgi alışverişi yapıyoruz.*” demiştir. Aynı zamanda Erasmus+ projelerine katılan öğretmenlerin kendini geliştirme isteklerinde artış olmuştur. Buna yönelik Ö8 “*Projeye katıldıktan sonra eksik yönlerimi farkettim, kendimidaha çok mesleki anlamda geliştirme isteği oldu.*” demiştir. Erasmus+ projesine katılan, görev alan öğretmenler kendilerinde fark ettikleri gelişmeler ve sürecin kazandırdıkları nedeniyle proje yazmakta da istekli hale gelmişlerdir. Ö6 “*Proje yazma isteği doğdu bu projeye katıldıktan sonra.*” Ö2 “*Web2.0 araçlarını hiç bilmiyorlardı bu şekilde derslerinde kullanmaya başladılar.*” ve Ö1 “*En son yürütmeye çalıştığımız proje içerisinde dijital içerikler oluşturmaya başladık 2018 yılında.*” diyerek Web2.0 araçlarını derslerde aktif kullanma ve dijital içerik oluşturma konularına yönelttiğinden, bu alanlarda akademik anlamda ilerlemeler sağlanmıştır.

Öğretmenlerin “Erasmus+ projelerini yürüten okulların akademik başarılarına etkisi olmuş mudur? Nelerdir?” “Sorusuna vermiş oldukları cevaplardan oluşan tema ve kodlar tabloda sunulmuştur.

Tablo 5. Erasmus+ projelerini yürüten okulların akademik başarılarına etkisi

Tema 4: Erasmus+ projesinin okulların akademik başarılarına etkileri		
Kodlar	Frekans –Öğretmen Kodu	Alıntı
Dil başarısındaki artış	(8)-Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11	Ö4- “ <i>Öğrencilerimizin yabancı dil derslerinde daha başarılı olduklarını düşünüyorum, en azından ilgileri arttı.</i> ”
Uygulama fırsatı	(3)-Ö6, Ö7, Ö8	Ö7- “ <i>Gittiğim ülkede gördüğüm sanat etkinliklerini uygulama fırsatı buldum.</i> ”
Öğrencilerin kendini geliştirme isteği	(6)-Ö3, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö3- “ <i>Yurtdışındayken gördükleri kazandıkları tecrübeler onlara bir ilham kaynağı olduğu ve bu konuda kendini geliştirmek istediklerini fark etmelerine bayağı bir yardımcı oldu.</i> ” Ö9- “ <i>Öğrencilerin kendi farkındalıklarını oluşturarak kendi gelişimlerinde istekli olmaları çok güzeldi</i> ”
Yazılım alanına ilgide artış	(3)-Ö3, Ö4, Ö8	Ö3- “ <i>Öğrenciler gerek İngilizce olsun gerekse yazılım konularında kendilerini çok geliştirme isteğine, geliştirme arzusuna kavuştular.</i> ”
Web2.0 araçlarının derslerde yaygın kullanımı	(3)-Ö2, Ö8, Ö11	Ö2- “ <i>Öğretmenlerimiz Web2.0 araçlarını derslerde aktif kullanmaya başladılar.</i> ” Ö11- “ <i>Web2.0 araçlarını aktif kullanmaya başlamaları akademik başarılarının artmasında etkiliydi</i> ”
Kültür alışverişi	(1)-Ö8	Ö7- “ <i>Gittiğimiz ülkelerde farklı ortamlarda bulunmamız, kültür alışverişi sağladı.</i> ”

Tablo 5 incelendiğinde Erasmus+ projelerinin okulların akademik başarıları üzerine etkileri konu alınmıştır. Ö4: “*Öğrencilerimizin yabancı dil derslerinde daha başarılı olduklarını düşünüyorum, en azından ilgileri arttı.*” demiştir. Verilen cevaplar neticesinde okulların akademik başarılarının artmış, okullar daha çok tanınmış, öğrenciler öğrenmeye istekli hale gelmiştir. Okulların akademik başarılarından dil gelişimi üzerinde olumlu etkileri olmuştur, dil başarıları artmıştır. Ö7 ise “*Gittiğim ülkede gördüğüm sanat*

etkinliklerini uygulama fırsatı buldum.” diyerek proje kapsamındaki okullar arası bilgi alışverişi olduğunu söylemiştir. Aynı zamanda öğrencilerin kendini geliştirme isteğinde artış olmuştur, öğrenciler okullarının böyle projelerde yer aldığını öğrendiklerinde ve aynı zamanda projeye dahil olduklarında kendilerini de akademik anlamda geliştirmek istemişlerdir, motivasyonu artırıcı etkisi olmuştur. Ö3 bu soruya “*Yurtdışındayken gördükleri kazandıkları tecrübeler onlara bir ilham kaynağı olduğu ve bu konuda kendini geliştirmek istediklerini fark etmelerine bayağı bir yardımcı oldu.*” diyerek hem kişisel hem akademik anlamda projelerin ilham verici olduğunu belirtmiştir. Ayrıca daha önce klasik öğretim yöntem tekniklerini kullanan öğretmenlerin projeye dahil olmayla birlikte yeni teknikleri de öğrenme çabasında olduğu, bunları kendi sınıflarında uygulamaya çalıştıkları görülmüştür. Ek olarak Ö3: “*Öğrenciler gerek İngilizce olsun gerekse yazılım konularında kendilerini çok geliştirme isteğine, geliştirme arzusuna kavuştular.*” demiştir ve Ö2 de “*Öğretmenlerimiz Web2.0 araçlarını derslerde aktif kullanmaya başladılar.*” Yani öğretmenler önceden kullandıkları klasik yöntemlere ek olarak yeniliklere de açık hale gelmiş, bunları geliştirmek, kullanmak için çaba göstermişlerdir. Öğretmenlerin Erasmus+ proje ar-ge bağlamında düşünüldüğünde neler söylenebilir? Sorusuna vermiş oldukları tema ve kodlar tabloda sunulmuştur.

Tablo 6. Erasmus+ proje araştırma-geliştirme süreci

Tema 5: Erasmus+ proje araştırma-geliştirme süreci

Kodlar	Frekans- ÖğretmeninKodu	Alıntı
Farklı Web2.0 araçlarının araştırılması	(2)-Ö2, Ö11	Ö11- “ <i>Web2.0 araçları üzerine mesela çok fazla şey öğrendik ve daha da var mıdır deyip kendimiz araştırdık.</i> ”
Farklı proje türlerinin geliştirilmesi	(4)-Ö1, Ö4, Ö9, Ö12	Ö12- “ <i>Biz okul olarak çevre projelerinde çok fazla deneyimliyiz, deneyimliydik. Ama bu projelere başladığınızda proje türlerinin değişmesi gerektiğini hissediyorsunuz.</i> ”
Sesli kitap projesi hazırlama	(1)-Ö1	Ö1- “ <i>Şu an projemizin bir tanesinde sesli kitap hazırlıyoruz.</i> ”
Avrupa vatandaşlığı ile ilgili proje geliştirme	(1)-Ö1	Ö1- “ <i>Özellikle Avrupa vatandaşlığıyla ilgili çalışıyoruz ve bilmediğimiz konularda da okul olarak grup olarak bir şekilde farkındalık oluşturup araştırma yapmak zorunda kalıyoruz proje türlerimizi değiştirebilmek için.</i> ”
İlgi odağını doğru yöne çekme	(3)-Ö3, Ö9, Ö11	Ö3- “ <i>Öğrencinin ilgi odağını doğru yöne çekmek önemli bence bu yüzden gitmeden önce doğru bir araştırma yapılması çok önemli.</i> ” Ö11- “ <i>Bu süreçte araştırma yapılması öğrencinin ilgisini canlı tutmak için önemli</i> ”
Kültürleri araştırma	(1)-Ö6	Ö6- “ <i>Farklı kültürleri araştırmak istiyorsun.</i> ”
Eğitimleri araştırma	(1)-Ö6	Ö6- “ <i>Farklı eğitimleri araştırmak istiyorsun.</i> ”

Tema 5’te katılımcılar Erasmus+ projelerinin araştırma geliştirmeye sağladığı katkılar konusunda görüş bildirmişlerdir. Tablo incelendiğinde farklı proje türlerinin geliştirilmesi konusunda Ö12: ‘*Biz okul olarak çevre projelerinde çok fazla deneyimliyiz, deneyimliydik. Ama bu projelere başladığınızda proje türlerinin değişmesi gerektiğini hissediyorsunuz.*’ şeklinde görüş bildirmişlerdir. Araştırma yaparak öğrencinin ilgi odağını doğru yöne çekme konusunda proje ortağı ülkelere gitmeden önce doğru bir araştırma yapılmasının önemli

olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcılardan Ö11-“*Öğrencinin ilgi odağını doğru yöne çekmek önemli bence ve bu yüzden de gitmeden önce doğru bir araştırma yapılması çok önemli.*” Şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca farklı web2.0 araçlarının araştırılması, Sesli kitap projesi hazırlama ve Avrupa vatandaşlığı ile ilgili proje geliştirme konusunda Erasmus+ projelerinin araştırma geliştirmeye katkısı olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir.

Katılımcıların Erasmus+ projelerinin uygulandığı okullarda görev alan öğretmenlere faydaları sorusuna vermiş oldukları cevaplardan oluşturulan tema ve kodlar tabloda sunulmuştur.

Tablo 7. Erasmus+ projelerinin uygulandığı okullarda görev alan öğretmenlere faydaları

Tema 6: Erasmus+ projelerinin uygulandığı okullarda görev alan öğretmenlere faydaları		
Kodlar	Frekans-Öğretmenin Kodu	Alıntı
Farkındalık yaratma	(6)-Ö1, Ö2, Ö9,Ö10, Ö11, Ö12	Ö2 “ <i>Projeyi uyguladığımızda zaten en çok farkındalık öğretmenlerde olduyebilirim.</i> ”
Mesleki gelişime katkıda bulunma	(6)-Ö3, Ö4, Ö9,Ö10, Ö11, Ö12	Ö3- “ <i>Tabi ki çok alanda katkısı var öncelikle öğretmenlerin kendi meslekigelişimlerini doğrudan etkiliyor.</i> ”
Dil gelişimine katkıda bulunma	(3)-Ö3, Ö9, Ö11	Ö11- “ <i>Mesleki gelişimlerini dil açısından etkiliyor</i> ”
Farklı öğretim teknikleri öğrenme	(2)-Ö3, Ö12	Ö3- “ <i>Onların kullandığı teknikleri öğrenme açısından etkiliyor.</i> ”
Tekrar proje yazmaya teşvik	(4)-Ö2, Ö4, Ö11, Ö12	Ö12- “ <i>Öğretmenlerimiz tekrar proje yazma konusunda istekliler.</i> ”
Karar almada etkililik	(1)-Ö7	Ö7- “ <i>Bir okulda karar alınması açısından tek kişi olsa etkili olamayabilirdik.</i> ”

Tema 6’da katılımcılar Erasmus+ projelerinin uygulandığı okullarda görev alan öğretmenlere faydaları konusunda görüş bildirmişlerdir. Tablo incelendiğinde katılımcıların Erasmus+ projeleri uygulamalarında farkındalık yaratma, mesleki gelişime katkıda bulunma, dil gelişimine katkıda bulunma, farklı öğretim teknikleri öğrenme ve tekrar proje yazmaya teşvik konularında fayda gördüklerini belirtmişlerdir. Ö12: “*Projeyi uyguladığımızda zaten en çok farkındalık öğretmenlerde oldu diyebilirim.*” görüşünü belirtmiştir. Ö12: “*Tabi ki çok alanda katkısı var öncelikle öğretmenlerin kendi mesleki gelişimlerini doğrudan etkiliyor.*” görüşünü belirtmişlerdir. Ö11: “*Mesleki gelişimlerini dil açısından etkiliyor.*” görüşünü belirtmişlerdir.

Katılımcıların Erasmus projesine katılan öğrencilerinde gözlemlenen sosyal ve kültürel değişimler nelerdir? Sorusuna vermiş olduğu cevaplardan oluşturulan tema ve kodlartabloda sunulmuştur.

Tablo 8. Erasmus projesine katılan öğrencilerde gözlemlenen sosyal ve kültürel değişimler

Tema 7: Erasmus projesine katılan öğrencilerde gözlemlenen sosyal ve kültürel değişimler		
Kodlar	Frekans- ÖğretmeninKodu	Alıntı

Dil ve kültür gelişimi	(5)-Ö1, Ö3, Ö4, Ö9, Ö11	Ö1 “ <i>Vasat olan öğrencilerin orda dil kullanımına ilişkin özellikle kendilerini ifade ediyor olmaları, gruplarla arkadaşlık etmeleri çok güzel bir şey.</i> ”
Kendine hedef belirleme	(4)-Ö1, Ö3, Ö9, Ö12	Ö12- “ <i>Kendi eksiklerini görüp kendilerine bir yol çizmeye çalışıyorlar.</i> ”
Motivasyon artışı Farklı kültürlerle ilgi duyma	(7)-Ö1, Ö2, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö10 “ <i>Öğretmenlerim bana güvendi endüstri mesleğe gideceğime bir Anadolu lisesine gideyim gayreti de oluşuyor çocukta. Kesinlikle ciddi bir motivasyon sağlıyor öğrenciye.</i> ”
Sosyal ilişkilerde gelişim	(5)-Ö1, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö9 - “ <i>Öğrencinin sosyal açıdan gelişimini sağlıyor.</i> ”
Yurtdışı ortaklarıyla görüşmeye devam etme	(2)-Ö1, Ö12	Ö12- “ <i>Öğrenciler halen görüşmeye devam ediyorlar.</i> ”
Müzik eğitimi	(1)-Ö5	Ö5- “ <i>Müzik eğitimine çok önem veriyorlardı. Bunları imkanlar dahilinde ancak uygulayabiliyoruz.</i> ”
Kültürel etkinlikler ile tanıtım	(4)-Ö7, Ö8, Ö11, Ö12	Ö8- “ <i>Sınıfımda kültürel etkinliklere daha çok yer vermeye başladım.</i> ”
İngilizce öğrenme isteği	(3)-Ö8, Ö11, Ö12	Ö11- “ <i>Katıldığım projede İngilizce eksikliğimin olduğunu farkettim ve öğrenme konusunda isteğim arttı.</i> ”
Farklı kültürdeki insanları gözlemlenme	(3)-Ö6, Ö9, Ö10	Ö6- “ <i>Farklı kültürleri araştırmak ve eğitimlerini araştırmak istiyorsun.</i> ”

Tema 7’de katılımcıların “Erasmus projesine katılan öğrencilerinizde gözlemlenen sosyal ve kültürel değişimler nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar görülmektedir. Tablo incelendiğinde dil ve kültür gelişimi konusunda: Ö11- “*Vasat olan öğrencilerin orda dil kullanımına ilişkin özellikle kendilerini ifade ediyor olmaları, gruplarla arkadaşlık etmeleri çok güzel bir şey.*” görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerde kendine hedef belirleme, motivasyon artışı farklı kültürlerle ilgi duyma, sosyal ilişkilerde gelişim, yurtdışı ortaklarıyla görüşmeye devam etme, müzik eğitimi, kültürel etkinlikler ile tanıtım, İngilizce öğrenme isteği konularında olumlu yönde değişim olduğu hususunda görüş bildirmişlerdir. Sosyal ilişkilerde gelişim Ö12: “*Öğrencinin sosyal açıdan gelişimini sağlıyor.*” görüşünü bildirmişlerdir.

Katılımcıların Erasmus+ projelerinde görev alan okul yöneticileri, öğretmenler ve katılan öğrencilerin çalışmada tekrar görev almak isteme nedenleri sorusuna vermiş oldukları cevaplardan oluşan tema ve kodlar tabloda sunulmuştur.

Tablo 9. Erasmus+ projelerinde görev alan okul yöneticileri, öğretmenler ve katılan öğrencilerin çalışmada tekrar görev almak isteme nedenleri

Tema 8: Erasmus + projelerinde görev alan okul yöneticileri, öğretmenler ve katılan öğrencilerin çalışmada tekrar görev almak isteme nedenleri		
Kodlar	Frekans-Öğretmenin Kodu	Alıntı
Yurt dışına gitme isteği	(11)-Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö4- “ <i>Projede yer almak isteyen öğretmenlerimizin tekrar yurtdışına çıkmak istemeleri büyük bir etken.</i> ”

Erasmus projesinden elde edilen hibe	(4)-Ö1, Ö3, Ö9, Ö11	Ö3- <i>“Bu bütçeden kalan para okulda eksik olan bir şeyler için kullanılabiliyor.”</i>
Web2.0 araçlarını aktif kullanma isteği	(3)-Ö2, Ö9, Ö11	Ö2- <i>“Öğrenciler Web2.0 araçlarını daha aktif kullanmak istediler.”</i>
Okulun fiziki imkanlarını iyileştirme isteği	(1)-Ö3	Ö3- <i>“Bilgisayar laboratuvarımızı birazcık daha genişletmeye güzelleştirmeye harcamıştık o parayı. Bu durumdan dolayı okul yöneticilerimiz olsun gerek hani diğer branştaki öğretmenlerimiz olsun tekrar tekrar katılmaya devam ettiler.”</i>
Eğitim kalitesini artırma	(5)-Ö4, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö4- <i>“Özellikle idarecilerim projenin eğitim kalitesini artırdığını düşünüyor.”</i> Ö9 <i>“Eğitimde aktif öğrenme işbirliği ve iletişimde kalite artınca eğitimin de kalitesinin arttığını düşünüyorum”</i>
Farklı kültür ve çevre tanıma	(7)-Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö5- <i>“Farklı kültür ve çevre görüyorum.”</i>
Farklı insanları tanıma	(7)-Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö6- <i>“Farklı insanlar tanımak çok heyecan verici ve keyifli güzeldi.”</i>
Öğrencilere faydalı olma isteği	(5)-Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	Ö7- <i>“Öğrencilerin yaşam şekilleri de çok farklı, onların hepsini toparlayıp ortak bir şeyler çıkarmak çok çok keyifli ve eğiticiydi yine böyle bir proje olsa kesinlikle katılmak isterim, öğrencilerime de yararlı olmak isterim.”</i>

Tablo 9 incelendiğinde Erasmus+ projesine katılan okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerin projeye tekrar katılma nedenleri arasında en belirgin olanın yurt dışına gitme isteği olduğu görülmektedir. Farklı kültür ve çevreleri tanıma, farklı insanları tanıma, eğitim kalitesini artırma gibi nedenlerin yanı sıra katılımcılar projeye katılanların tekrar yurt dışına çıkma isteklerini vurgulamışlardır. Katılımcılardan Ö4 *“Projede yer almak isteyen öğretmenlerimizin tekrar yurt dışına çıkmak istemeleri büyük bir etken.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Devlet okullarına verilen ödeneğin yetersiz oluşu ve Erasmus projesinde okullara verilen maddi destek de projenin tekrar tercih edilme nedenleri arasındadır. Katılımcılardan Ö3 *“Bu bütçeden kalan para okulda eksik olan bir şeyler için kullanılabiliyor.”* ifadesiyle görüş belirtmiştir. Erasmus projesi tarafından gerçekleştirilen hibe sayesinde birçok okul projelerini yürütmenin yanı sıra arta kalan bütçeyle kendi okullarının fiziki şartlarını iyileştirme imkanı bulmaktadır. Bu imkanı katılımcılardan Ö3 *“Bilgisayar laboratuvarımızı birazcık daha genişletmeye güzelleştirmeye harcamıştık o parayı. Bu durumdan dolayı okul yöneticilerimiz olsun gerek hani diğer branştaki öğretmenlerimiz olsun tekrar tekrar katılmaya devam ettiler.”* şeklinde ifade etmiştir. Öğrencilere faydalı olma isteği ve okulun eğitim kalitesini artırma da Erasmus+ projesine katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin projede tekrar görev alma nedenlerindedir. Katılımcılardan Ö4 - *“Özellikle idarecilerim projenin eğitim kalitesini artırdığını düşünüyor.”* ifadesiyle bunu dile getirmiştir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma öncelikli olarak Erasmus+ projelerinin, projeye dâhil olan öğretmen ve öğrenciler üzerine etkisi hakkındaki düşünceler üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bu projeye katılan öğretmenler farklı bir ülkede akademik olarak

deneyim sağlama, ayrıca elde ettikleri kültürel, sosyal ve dilsel kazanımları önemli görmektedirler. Bu deneyimlerin avantajlarını akademik olarak hissettikleri görülmüştür.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin farklı kültürleri tanıma, gözlemledikleri etkinlikleri ve uygulamaları kullanmaya başladıkları anlaşılmıştır. Klasik yöntemlerin yanı sıra farklı yöntem ve teknikleri benimsedikleri, bu durumun Erasmus+ projesi ile belirginleştiği fark edilmektedir. Web 2 araçlarını ve oluştukları dijital içerikleri kullanmaya başladıkları, bununda eğitim kalitesini arttırdığı ön plana çıkmıştır. Öğretmenlerden alınan cevaplara göre eğitimde hala sunuş yönteminin ağırlık kullanılmaktadır. Bunun nedeni okullarda gerekli altyapının olmamasıdır ve teknoloji fırsatlarının tam olarak değerlendirilememesinden dolayı gerekli verim alınamamaktadır. Derslerde teknolojinin aktif olarak yer aldığı eğitim ortamlarının yaratılması, öğretmenlere benimsetilmesi, özendirilmesi ve yaygınlaştırılması ile Türkiye’deki eğitim ile Avrupa ülkelerindeki eğitimin yarışacak düzeye gelmesine yardımcı olunacaktır.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bir değerlendirme yapıldığında kültürlerarası bir etkileşim sağlayan Erasmus+ projelerinin amacı ile benzer olarak öğretmenlerin ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirdiği, özgüvenlerinin arttığı ve eğitimde motive oldukları gözlenmiştir. Öğretmenler akademik açıdan kazandıklarını sınıf ortamlarına yansıtmayı sağlamışlar, teknoloji kullanıma daha çok önem vermeye başlamışlardır. Öğrenciler için ise dil farkındalığı ve öğrenme isteğinde artış gözlenmiştir. Ayrıca sosyal becerine olumlu katkı sağladığı, kendilerini daha iyi ifade etme olanağı buldukları alınan cevaplar sonucunda ulaşılmıştır.

Sonuç olarak Erasmus+ programının hem öğretmenler hem de öğrenciler için hem bireysel gelişimlerine hem de akademik gelişmelerine olumlu katkılar sağladığı görülmektedir. Bu çalışma ile elde edilen veriler doğrultusunda Erasmus+ projelerinin gelecekte mesleki ve kişisel gelişime önemli katkılar sağlayacağı bilinmeli, hak ettiği değer verilmeli; öğrenciler, öğretmenler, idareciler ve projelerden sorumlu Milli Eğitim Müdürlükleri AR-GE birimleri tarafından iş birliği sağlanmalı ve giderek güçlenip projeler devam etmelidir. Projeleri dâhil olan kurumlara gerekli destek verilmeli, motivasyonları artırılmalıdır.

Ayrıca öğrencilerin eğer gittikleri ülke ile ilgili önyargıları varsa bu ön yargıların ortadan kalkmaya başladığı ve olumlu bir bakış açısı kazanmaya başladıkları ortaya çıkmıştır (Ersoy & Günel, 2011; Magos, 2007; Malewski & Phillion, 2009; McKenzie & Purdy, 2010; Şahin, 2008). Projeye dahil olanlar eleştirel bir bakış açısıyla dünyaya bakmaya başlamışlar, başka kültürlerle olan ön yargıları ortadan kalkmış ve başkalarının kültürel deneyimlerinden faydalanabilmişlerdir (Guo, Arthur & Lund; 2009). Bu anlamda, Erasmus Programı’na katılanlar sadece gittikleri ülkeyi değil, Avrupa’nın farklı ülkelerini de görebilmekte ve genel anlamda bir Avrupa kültürüyle tanışma fırsatı bulabilmektedir. Zihinlerindeki yabancı kavramı anlam değiştirmekte ve önyargılarından uzaklaşabilmektedirler (Demir & Demir, 2009). Kültürel değerlere olan önyargı, öğrenci değişim programları ile ortadan kaldırmaktadır ve bu bakımdan çok önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları, projede yer alan öğrenciler, gittikleri ülkelerde farklı kültürlerle

tanışmışlar, kendi kültürlerinin de bazı yönlerini keşfetmişlerdir. Erasmus değişim programları genel olarak kültürel farkındalığın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Nitekim Erasmus Programı'na katılan öğrencilerin kendini ve kültürünü yakından tanıması, kültürel paylaşımların yapıldığı ortamlarda bulunması, AB'deki gidilen farklı kültürlerde eğitim deneyimi yaşaması, özgüven kazanması, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadelede olan inançlarının artması beklenmektedir (Kasapoğlu-Önder & Balcı, 2010). Erasmus sayesinde yaşanan deneyimlerin katkısı ile sorumluluk alma, pozitif düşünme, kendi kültürüne yönelik farkındalık sağlanması, kültürler arası iletişim gibi konularda olumlu gelişmeler olduğu belirlenmiştir (Demir & Demir, 2009). Bu projeye katılan öğretmen ve öğrencilerin yaşadığı önemli güçlüklerden biri de İngilizceyi etkin konuşamama ve konuşulanları anlamama olmuştur. Aslında bu sorunlar hem yeterince İngilizce bilememekten kaynaklanmaktadır hem de İngilizceyi dil bilgisi konularında yeterli olup sosyal hayatta etkin kullanamama ve deneyim azlığından kaynaklanmaktadır. Öğretmenler bu sorunları ilerde tekrar değişim programına katılmak, bu süreç boyunca daha fazla yarar sağlamak için kendi çabalarıyla çözmeye çalışmıştır. Bu sorun sosyal ortamda İngilizce konuştukça, deneyimler arttıkça gelişecektir. Erasmus Programı'nın dil öğrenme becerilerini geliştirdiğine yönelik araştırma sonuçları bulunmaktadır (Demir & Demir, 2009; Sirok, Dermol, Rajh, Marjetic & Sirca, 2007'den akt. Kasapoğlu-Önder ve Balcı, 2010). Proje kapsamında gidilen ülkelerde İngilizce eksikliğinin fark edilmesi ve bu eksikliklerin bizzat yaşayarak giderilmesi önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca proje kapsamında gidilen ülkelerde karşılaşılan bir sorun ise Türk kültürüne karşı olan önyargıların olması ve bu durumun hissedilmesidir. Yapılan araştırmalarda önyargının nedeninin medya yayınları, orada yaşayan göçmenler ve Türk Erasmus öğrencilerinin neden olduğu izlenim olduğu söylenebilir. Bunu önlemek için Türk kültürünü tanıtmaya ve anlatmaya yönelik yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır. Yine araştırmalarda Erasmus Programı'nın kültürlerarası farkındalığı artırma ve kültürlerin birbirlerine olan önyargıları ortadan kaldırmaya yönelik çabalara fayda sağladığı bulunmuştur (Demir & Demir, 2009; Ersoy & Günel, 2011; Sirok vd., 2007'den akt. Kasapoğlu-Önder ve Balcı, 2010). Tüm öğretmenler ve öğrenciler kültürler arası deneyim yaşamanın kendileri için bulunmaz bir deneyim olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle daha fazla katılımın sağlanması için Erasmus değişim programlarına özendirici uygulamalar yapılmalıdır. Benzer uyum programları gittikleri ülkelerde de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Avrupa Birliği Bakanlığı (2003). *Türkiye ulusal programı: Eğitim, öğretim ve gençlik*. Ankara: Ofset Yayıncılık.
- Avrupa Komisyonu (2018). *Ek II: Sonuçların yaygınlaştırılması ve kullanılması. Yararlanıcılara yönelik uygulama rehberi*. <http://www.ua.gov.tr/>.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Balcı, A. (2000). İki binli yıllarda Türk milli eğitim sisteminin örgütlenmesi ve yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(24), 495-508.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (Genişletilmiş Dördüncü Baskı) Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Demir, A., & Demir, S. (2009). Erasmus programının kültürlerarası diyalog ve etkileşim açısından değerlendirilmesi (Öğretmen adaylarıyla nitel bir çalışma). *Uluslararası*

- Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 95-105.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of qualitative research*, USA-California:Sage.
- Erkan, H. (2000). *Bilgi uygarlığı için yeniden yapılanma*, Ankara: İmge.
- Ersoy, A., & Günel, E. (2011). Cross-cultural experiences through Erasmus: Pre-service teachers' individual and professional development. *Eurasian Journal of Educational Research*, 42, 63- 78.
- Fagerberg, J. (1997). Competitiveness, scale and R&D. In J. Fagerberg, L. Lundberg, P. Hansson, & A. Melchior (Eds.), *Technology and international trade*. Cheltenham, UK and Lyme, US: Edward Elgar.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözümönerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.
- Gu, Q. (2009). Maturity and interculturality: Chinese students' experiences in UK higher education. *European Journal of Education*, 44(1), 37-52.
- Guo, Y., Arthur, N., & Lund, D. (2009). Intercultural inquiry with pre-service teachers. *Intercultural Education*, 20, 565-577.
- Hasdemir, F. & Çalıkoğlu, M. R. (2011). Avrupa Birliği eğitim programları ve değişim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 66-68.
- Hatisaru, V. (2017). Türkiye Erasmus+ programına katılımının değerlendirilmesi: Stratejik ortaklıklar ve bilgi ortaklıkları örneği. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 16(2), 65-83.
- Magos, K. (2007). The contribution of action-research to training teachers in intercultural education: A research in the field of Greek minority. *Teaching &Teacher Education*, 23, 1102-1112.
- Malewski, E., & Phillion, J. (2009). International field experiences: The impact of class, gender and race on the perceptions and experiences of preservice teachers. *Teaching &Teacher Education*, 25, 52-60.
- McKenzie, L. R., & Purdy, N. (2010). The impact of diversity visits for student teachers in Northern Ireland. *Intercultural Education*, 21, 415-427.
- Miles, B. M. & Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. USA-California: Sage.
- Oğuz, O., Oktay, A., & Ayhan, H. (2010). *21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi* (2. Baskı), Ankara: Pegem.
- Önder-Kasapoğlu, R., & Balcı, A. (2010). Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının2007 yılında programdan yararlanan Türk öğrenciler üzerindeki etkileri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 93-116.
- Özmete, E. (2008). Gençlere yönelik yaşam becerileri ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Milli Eğitim*, 36(177), 253-269.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Etik Kurul Belgesi: Bu bilimsel araştırma, Sakarya Üniversitesi 03.02.2021 tarih ve 31 sayılı Etik Kurul Kararı gereğince Etik Kurul İzin Belgesi alınarak hazırlanmıştır.

Atıf İcin/For Citation: Başaran, M., Kumru, S., Acar, D., Kayıklık, F., ve Vural, Ö. F. (2021). Ar-Ge çalışmalarının okullar üzerine etkisinin Erasmus+ projeleri bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(3), 183-201.